

Kaders HBO₅

9 februari 2010

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Toetsing van tot HBO₅ om te vormen opleidingen	5
	2.1 Opzet	5
	2.2 Beoordelingskader voor tot HBO ₅ om te vormen opleidingen	6
	2.2.1 <i>Basisgegevens over de opleiding</i>	6
	2.2.2 <i>Onderwerpen en facetten van het beoordelingskader</i>	6
	2.2.3 <i>Definities voor de beoordeling</i>	10
	2.3 Samenstelling van de beoordelingscommissie	11
	2.4 Beoordelingsproces	11
	2.4.1 <i>Informatiedossier</i>	11
	2.4.2 <i>Verplichte bijlagen bij het informatiedossier</i>	12
	2.4.3 <i>Mogelijkheid tot toelichtend gesprek en locatiebezoek</i>	12
	2.4.4 <i>Beoordelingsrapport</i>	13
	2.5 NVAO-besluitvorming	13
3	Toetsing van nieuwe HBO₅-opleidingen	14
	3.1 Opzet	14
	3.2 Beoordelingskader voor nieuwe HBO ₅ -opleidingen	15
	3.2.1 <i>Basisgegevens over de opleiding</i>	15
	3.2.2 <i>Onderwerpen en facetten van het beoordelingskader</i>	15
	3.2.3 <i>Definities voor de beoordeling</i>	21
	3.3 Samenstelling van het beoordelingspanel	21
	3.4 Beoordelingsproces	21
	3.4.1 <i>Informatiedossier</i>	21
	3.4.2 <i>Verplichte bijlagen bij het informatiedossier</i>	22
	3.4.3 <i>Verplicht locatiebezoek</i>	22
	3.4.4 <i>Ter inzage liggende documenten</i>	23
	3.4.5 <i>Beoordelingsrapport</i>	23
	3.5 NVAO-besluitvorming	23
Bijlage 1:	‘Descriptors of the qualification framework for the European Higher Education Area for the short cycle’	24
Bijlage 2:	NiveaudeSCRIPTOR 5 in de Vlaamse kwalificatiestructuur	25

1 Inleiding

In het decreet betreffende het secundair na secundair onderwijs en het hoger beroepsonderwijs, goedgekeurd op 22 april 2009, wordt de Vlaamse Regering gemachtigd om de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) aan te wijzen om de Toets nieuwe opleiding (TNO) voor tot HBO₅ om te vormen opleidingen en nieuwe HBO₅-opleidingen uit te voeren. Vervolgens kan de NVAO accreditatie verlenen vier jaar na dato van de TNO.

De term HBO₅ staat voor hoger beroepsonderwijs en verwijst naar de onderwijskwalificatie op niveau 5 in de Vlaamse kwalificatiestructuur. Dit niveau komt overeen met de 'descriptors of the qualification framework for the European Higher Education Area for the short cycle' (een van niveaus van de Dublin descriptoren, zie bijlage 1).¹

De HBO₅-opleidingen hebben een sterk beroepsgericht karakter. Een nieuwe opleiding start met de uitwerking van een beroepskwalificatie op niveau 5 van de Vlaamse kwalificatiestructuur door het beroepenveld. Het agentschap voor kwaliteitszorg formuleert op basis van de beroepskwalificatie een onderwijskwalificatie. Hierna volgt de programmatieprocedure waarbij de 'macrodoelmatigheidstoets' wordt ingediend bij de Commissie Hoger Beroepsonderwijs en tegelijkertijd de 'Toets nieuwe HBO₅-opleiding' wordt ingediend bij de NVAO. Beide beslissingen over de macrodoelmatigheid en de toets nieuwe opleidingen moeten worden bekrachtigd door de Vlaamse Regering. Bestaande opleidingen op HBO₅-niveau in het volwassenenonderwijs en bestaande verpleegkundeopleidingen op dat niveau in instellingen voor secundair onderwijs moeten worden omgevormd en daartoe een aanvraag 'Toets nieuwe opleiding voor tot HBO₅ om te vormen opleidingen' bij de NVAO indienen. Vervolgens worden deze opleidingen opgenomen in een accreditatiecyclus.

De procedure voor de beoordeling van HBO₅-opleidingen is vergelijkbaar met die voor de bachelor- en de masteropleidingen, startend met het opstellen van een informatiedossier of kritische reflectie over de opleiding, gevolgd door oordeelsvorming door deskundigen, een locatiebezoek en/of een toelichtend gesprek², en het opstellen van een beoordelingsrapport. Ze wordt afgesloten met de beslissing door de NVAO.

Om de terminologie van de kaders zo veel mogelijk aan te laten sluiten bij die voor de bachelor- en de masteropleidingen, is gekozen voor de aanduiding student voor deelnemers aan het hoger beroepsonderwijs. (In de centra voor volwassenenonderwijs is de aanduiding cursist gebruikelijk en in het secundair onderwijs de aanduiding leerling.)

In het onderhavige document zijn twee kaders opgenomen:

1. het toetsingskader voor tot HBO₅ om te vormen opleidingen;
2. het toetsingskader voor nieuwe HBO₅-opleidingen.

¹ Deze opleidingen worden in internationale context ook 'associate degrees' genoemd.

² De precieze vereisten voor de procedure verschillen per kader.

De beoordelingskaders worden vergezeld van de uitgangspunten voor de samenstelling van het beoordelingspanel of de beoordelingscommissie, voor het beoordelingsproces en voor de besluitvorming door de NVAO.

Het accreditatiekader voor bestaande HBO₅-opleidingen zal in een later stadium worden opgesteld en wel na de vaststelling van het protocol van kwaliteitszorg door de NVAO, de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA), de decretale stuurgroep voor het volwassenenonderwijs en de inspectie. Indien de contouren van een nieuw accreditatiestelsel op dat tijdstip duidelijk zijn vastgelegd zal hiermee rekening worden gehouden.

2 Toetsing van tot HBO₅ om te vormen opleidingen

2.1 Opzet

Het beoordelingskader voor tot HBO₅ om te vormen opleidingen geldt voor bestaande opleidingen van de centra voor volwassenenonderwijs en bestaande verpleegkunde-opleidingen in instellingen voor secundair onderwijs die worden omgevormd tot HBO₅-opleidingen. De beoordeling komt tot stand op basis van beraadslaging door 'peers' over de inhoud en kwaliteit van de opleiding en is gericht op zes vragen:

1. Wat beoogt de opleiding?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wil de opleiding de kwaliteit borgen?
6. Hoe wil de opleiding toetsen?

Deze zes vragen zijn vertaald in zes onderwerpen met twee of meer onderliggende facetten. De beoordelingcommissie geeft een gemotiveerd oordeel over de onderwerpen en daarna over de kwaliteit van de opleiding als geheel. Alle oordelen zijn op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende.

2.2 Beoordelingskader voor tot HBO₅ om te vormen opleidingen

Voorafgaand aan het beoordelingsproces verstrekt de instelling een informatiedossier over de opleiding aan de NVAO. In dit informatiedossier is een aantal basisgegevens opgenomen over de opleiding en geeft de opleiding aan op welke manier ze voldoet aan het beoordelingskader. Het informatiedossier bevat tevens een verplicht aantal bijlagen. Deze documenten dienen ter onderbouwing en eventueel ter verificatie. Ander materiaal is slechts noodzakelijk als de door de NVAO ingestelde beoordelingscommissie expliciet daarom vraagt of als de opleiding een bepaalde profilering wil aantonen. De aldus verkregen verplichte documentatie vormt de basis voor het beoordelingsproces van de commissie. Meer specifiek gaat het om de volgende elementen.

2.2.1 Basisgegevens over de opleiding

0.1 Administratieve gegevens van de opleiding

1. naam opleiding;
2. studiegebied(en);
3. aantal studiepunten;
4. opleidingvariant(en):
 - a. vestiging(en),
 - b. afstudeerrichting(en)

0.2 Administratieve gegevens van de instelling(en)

1. naam instelling (en);
2. status instelling(en): centrum voor volwassenenonderwijs of instelling voor secundair onderwijs.

2.2.2 Onderwerpen en facetten van het beoordelingskader

De beoordelingscommissie geeft op basis van het informatiedossier, dat eventueel kan worden aangevuld met een toelichtend gesprek en een locatiebezoek, een gewogen en gemotiveerd oordeel over de onderwerpen van het beoordelingskader. Het oordeel over de onderwerpen wordt gemotiveerd door een weging van de positieve en kritische elementen uit de bevindingen van de commissie ten aanzien van de facetten. Het oordeel kan zijn: onvoldoende of voldoende. Vervolgens formuleert de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel. Ook dit oordeel wordt gegeven op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende.

Het beoordelingskader bevat de hierna beschreven onderwerpen en facetten. Sommige facetten (1.1, 1.2 en 2.6) zijn optioneel en moeten alleen in specifieke gevallen getoetst worden.

De facetten 1.1 en 1.2 worden alleen beoordeeld indien de beoogde leerresultaten van de opleiding niet louter diegene zijn die de erkende onderwijskwalificatie voorschrijft. De instelling dient steeds in het informatiedossier aan te geven bij welke erkende onderwijskwalificatie van niveau 5 de opleiding aansluit. De beoordelingscommissie zal eerst vaststellen of de opleiding inderdaad ten minste alle competenties nastreeft die zijn vervat in de onderwijskwalificatie waartoe de opleiding leidt. Als de instelling daarnaast een eigen invulling geeft aan die competenties of een aanvulling daarbij formuleert, zal de commissie een oordeel formuleren over de facetten 1.1 en 1.2.

Het facet 2.6 wordt alleen beoordeeld wanneer de HBO₅-opleiding inhoudelijk aansluit bij een of meer aanvullende opleidingen (bijv. een prof. bacheloropleiding). Daarbinnen kunnen verkorte of aangepaste trajecten worden georganiseerd voor afgestudeerden van die HBO₅-opleiding.

1. Beoogde leerresultaten

1.1 Domeinspecifieke eisen

In zoverre de beoogde leerresultaten van de opleiding afwijken van de erkende onderwijskwalificatie, sluiten ze aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

1.2 Niveau

In zoverre de beoogde leerresultaten van de opleiding afwijken van de erkende onderwijskwalificatie, weerspiegelen zij niveaudeSCRIPTOR 5 in de Vlaamse kwalificatiestructuur en sluiten op die manier aan bij de 'descriptors of the qualification framework for the European Higher Education Area for the short cycle'³.

Oordeel beoogde leerresultaten:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

2. Programma

2.1 Professionele gerichtheid

Het programma maakt gebruik van actuele vakliteratuur en aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal.

Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied / de discipline.

Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

2.2 Relatie tussen beoogde leerresultaten en programma

De inhoud van het programma, het didactische concept en de werkvormen weerspiegelen de te bereiken leerresultaten van de opleiding.

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in de leerdoelen van de onderdelen van het programma.

Het programma bevat een relevant (kwalitatief en kwantitatief) aandeel werkplekleren.

2.3 Samenhang programma

Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend studieprogramma.

2.4 Instroom

Het programma sluit op een flexibele wijze qua inhoud, vorm en organisatie aan op het profiel van de instromende studenten.

De opleiding wijst trajecten aan om in te stromen en hanteert die op een adequate wijze.

De opleiding biedt adequate verkorte trajecten aan op basis van EVC en EVK.

³ Zie bijlage 1 en 2.

2.5 Studieomvang

De omvang van het programma bedraagt 90 tot 120 studiepunten en de duur bedraagt ten minste twee kalenderjaren.

De studiebelasting sluit aan bij de normen, vastgesteld krachtens decreet: een studiepoint bedraagt ten minste 25 en ten hoogste 30 uren voorgeschreven onderwijs-, leer- en toetsactiviteiten.

2.6 Uitstroom naar andere opleidingen

Het programma is in afstemming met mogelijke verkorte of aangepaste trajecten in aansluitende opleidingen van het hoger (beroeps)onderwijs.

Oordeel programma:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

3. Inzet van personeel

3.1 Kwaliteit personeel

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk.

3.2 Kwantiteit personeel

Er wordt voldoende personeel beschikbaar gesteld voor de opleiding.

Oordeel inzet van personeel:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

4. Voorzieningen

4.1 Materiële voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

4.2 Studiebegeleiding en informatievoorziening

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op studievoortgang.

Oordeel voorzieningen:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

5. Interne kwaliteitszorg

5.1 Kwaliteitssysteem

Er is voorzien in een systeem van interne kwaliteitszorg, waarbij mede aan de hand van toetsbare streefdoelen en periodieke evaluaties verbetermaatregelen worden getroffen.

5.2 *Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld*

Bij de interne kwaliteitszorg worden medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel interne kwaliteitszorg:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

6. Toetsing

6.1 *Toetsbeleid*

Het toetsbeleid is erop gericht dat de toetsing en de beoordeling valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk zijn.

6.2 *Afsluitende toetsing*

De afsluitende vormen van toetsing weerspiegelen de beoogde leerresultaten.

Oordeel toetsing:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

7. Algemene conclusie

De kwaliteit van de opleiding is

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

2.2.3 *Definities voor de beoordeling*

Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de onderwerpen en facetten als op de scores van de opleiding in totaal.

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een HBO₅-opleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.

2.3 Samenstelling van de beoordelingscommissie

Het is van belang dat de beoordelingscommissie op een dusdanige manier wordt samengesteld dat een zinvolle beoordeling door 'peers' kan ontstaan, waarbij de commissie voldoende onafhankelijk is. De NVAO stelt een commissie samen voor de beoordeling van de om te vormen opleidingen. Deze commissie wordt per opleiding aangevuld met een opleidingsspecifieke referent.

Aan de beoordelingscommissie en de referenten worden de volgende eisen gesteld:

1. de commissie bestaat uit ten minste drie leden: ten minste twee gezaghebbende deskundigen en een student;
2. de commissie, aangevuld met de referent, beschikt over de volgende deskundigheid:
 - a. deskundigheid ten aanzien van nationale en internationale ontwikkelingen in het vakgebied,
 - b. werkvelddeskundigheid in het voor de opleiding relevante beroepenveld,
 - c. ervaring met het geven en ontwikkelen van onderwijs op het HBO₅-niveau (eventueel het professionele bachelorniveau) en deskundigheid ten aanzien van de door de opleiding gehanteerde onderwijsvorm(en)⁴,
 - d. visitatie- of auditdeskundigheid;
3. de commissie en de referenten zijn onafhankelijk (de leden en referenten hebben ten minste vijf jaar geen banden gehad met de instelling waartoe de opleiding behoort).

De beoordelingscommissie wordt begeleid door een procescoördinator van de NVAO, eventueel aangevuld met een onafhankelijke secretaris.

2.4 Beoordelingsproces

2.4.1 Informatiedossier

De opleiding presenteert ten behoeve van de beoordeling door de commissie een informatiedossier over de opleiding. Het informatiedossier dient de onderwerpen en facetten van het beoordelingskader voor voor tot HBO₅ om te vormen opleidingen te volgen. Dit dossier bevat een (zelf)evaluatie van de bestaande om te vormen opleiding. Daarnaast worden keuzes in verband met de beoogde omgevormde opleiding gemotiveerd. De opleiding wordt tevens gepositioneerd ten opzichte van bestaande (en nieuwe) opleidingen in binnen- en buitenland. Het informatiedossier is een op zichzelf staand document, dat zelfstandig te lezen is.

Het informatiedossier is het handvat om de 'peers' te laten oordelen over de inhoud en de kwaliteit van de opleiding. Het moet een document zijn waaraan de belanghebbenden zich geëngageerd hebben.

De omvang van het informatiedossier is maximaal 30 pagina's, exclusief bijlagen.

⁴ Hieronder worden bijvoorbeeld afstandsonderwijs, werkplekleren, flexibel onderwijs of competentiegericht onderwijs verstaan.

2.4.2 *Verplichte bijlagen bij het informatiedossier*

Het informatiedossier bevat de volgende verplichte bijlagen.

1. beoogde leerresultaten van de opleiding (met verwijzing naar de goedgekeurde onderwijskwalificatie);
2. eventueel samenwerkingsovereenkomst(en) met andere instellingen (van verschillend onderwijsniveau) of verslagen van inhoudelijk overleg over de aansluiting van de opleidingen die getuigen van de inspanning om tot een overeenkomst te komen ("inspanningsverplichting");
3. wanneer de opleiding inhoudelijk aansluit bij een opleiding van een hoger niveau: een voorstel van mogelijke verkorte of aangepaste trajecten in die aansluitende opleidingen of een vergelijkend overzicht van beoogde leerresultaten;
4. schematisch overzicht van het totale programma;
5. inhoudsbeschrijving van de onderdelen van het programma voor ten minste de eerste helft van de opleiding, met vermelding van leerresultaten, leerdoelen, werkvorm(en), wijze van toetsing, voorgeschreven literatuur, docent(en) en studiepunten;
6. ECTS-fiches (indien ingeschaalde beroepskwalificatie voorhanden is);
7. literatuurlijst (verplicht / aanbevolen);
8. onderwijs- en examenregeling (OER), centrumreglement of schoolreglement;
9. overzicht van het in te zetten personeel met naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid;
10. kwaliteitszorgplan;
11. verslagen van essentieel overleg in relevante commissies / organen.

2.4.3 *Mogelijkheid tot toelichtend gesprek en locatiebezoek*

De beoordelingscommissie vormt in principe een voorlopig oordeel over de opleiding op grond van de bestudering van het informatiedossier. Indien de commissie het nodig acht kan zij aanvullende informatie opvragen.

Het voorlopige oordeel kan eventueel worden geverifieerd en gecompleteerd tijdens een toelichtend gesprek, dat indien noodzakelijk kan worden aangevuld met een locatiebezoek. Het locatiebezoek vindt alleen plaats als het informatiedossier tezamen met het toelichtende gesprek onvoldoende informatie opleveren.

Indien een toelichtend gesprek wordt georganiseerd, nodigt de beoordelingscommissie de opleiding hiertoe uit. De beoordelingscommissie kan hiervoor gespreksdeelnemers met een verschillende achtergrond uitnodigen.

Een aanvullend locatiebezoek duurt in principe een dag. De beoordelingscommissie spreekt dan in de regel met het opleidingsmanagement, de opleidingscommissie (of een soortgelijke werkgroep), docenten, studenten en vertegenwoordigers van het beroepenveld. De delegaties van de opleiding bestaan uit ongeveer zes personen. Aan het einde van het locatiebezoek koppelt de voorzitter van de beoordelingscommissie het algemene oordeel en de onderliggende overwegingen op beknopte wijze terug aan de opleiding.

De precieze omvang van het toelichtende gesprek en het aanvullende visitatiebezoek en de verdere inrichting van de gesprekken worden bepaald in overleg tussen de contactpersoon van de instelling en de NVAO.

2.4.4 *Beoordelingsrapport*

De secretaris van de beoordelingscommissie stelt een beoordelingsrapport op. Het rapport heeft als voornaamste inhoud de oordelen van de commissie op de onderwerpen. De commissie geeft daarbij een onderbouwing op basis van het informatiedossier van de opleiding, eventueel aangevuld met het gesprek / de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding. In het rapport zijn aansprekende en representatieve voorbeelden opgenomen.

Het beoordelingsrapport wordt voorafgegaan door een beknopt samenvattend oordeel over de kwaliteit van de opleiding. Indien er verbeteracties mogelijk zijn, dan neemt de commissie in een aparte paragraaf aanbevelingen op. Verder bevat het rapport de basisgegevens over de opleiding (zie paragraaf 2.2.1), een scoretabel met de commissieoordelen, een overzicht van het bestudeerde materiaal, de onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden (en de secretaris), eventueel aangevuld met informatie over de datum / data van het gesprek en het locatiebezoek en de namen van de gespreksdeelnemers.

De NVAO stuurt het beoordelingsrapport aan het bestuur van de instelling, nadat alle commissieleden hebben ingestemd met de inhoud van het rapport. De instelling krijgt de gelegenheid om te reageren op feitelijke onjuistheden in het rapport, waarna de voorzitter van de commissie het rapport definitief vaststelt. Het rapport wordt ondertekend door de voorzitter en de secretaris van de commissie.

2.5 **NVAO-besluitvorming**

De NVAO kan twee mogelijke besluiten nemen: een positief oordeel of een negatief oordeel.

3 Toetsing van nieuwe HBO₅-opleidingen

3.1 Opzet

Het beoordelingskader voor nieuwe HBO₅-opleidingen geldt voor nieuw op te richten opleidingen. De beoordeling komt tot stand op basis van een discussie met 'peers' over de inhoud en kwaliteit van de opleiding en is gericht op zeven vragen:

1. Wat beoogt de opleiding?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wil de opleiding de kwaliteit borgen?
6. Hoe wil de opleiding toetsen?
7. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze zeven vragen zijn vertaald in zeven onderwerpen met twee of meer onderliggende facetten. Het beoordelingspanel geeft eerst een gemotiveerd oordeel over de facetten, vervolgens over de onderwerpen en tot slot over de kwaliteit van de opleiding als geheel. Alle oordelen zijn op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende.

3.2 Beoordelingskader voor nieuwe HBO₅-opleidingen

Voorafgaand aan het beoordelingsproces verstrekt de instelling een informatiedossier over de opleiding aan de NVAO. In dit informatiedossier is een aantal basisgegevens opgenomen over de opleiding en geeft de opleiding aan op welke manier ze voldoet aan het beoordelingskader. Het informatiedossier bevat tevens een verplicht aantal bijlagen. Deze documenten dienen ter onderbouwing en eventueel ter verificatie. Ander materiaal is slechts noodzakelijk als het door de NVAO in te stellen beoordelingspanel expliciet daarom vraagt of als de opleiding een bepaalde profilering wil aantonen.

De aldus verkregen verplichte documentatie vormt de eerste component voor het beoordelingsproces van het panel. Meer specifiek gaat het om de volgende elementen.

3.2.1 Basisgegevens over de opleiding

0.1 Administratieve gegevens van de opleiding

1. naam opleiding;
2. studiegebied(en);
3. aantal studiepunten;
4. opleidingvariant(en):
 - a. vestiging(en),
 - b. afstudeerrichting(en).

0.2 Administratieve gegevens van de instelling(en)

1. naam instelling(en);
2. status instelling(en): hogeschool: ambtshalve geregistreerd of geregistreerd; centrum voor volwassenenonderwijs; secundair onderwijs.

3.2.2 Onderwerpen en facetten van het beoordelingskader

Het beoordelingspanel geeft op basis van het informatiedossier, dat wordt aangevuld met een verplicht locatiebezoek, eerst een oordeel over alle facetten van het beoordelingskader. Het oordeel over de facetten wordt gemotiveerd door een weging van de positieve en kritische elementen uit de bevindingen van het panel. Het oordeel kan zijn: onvoldoende of voldoende. Vervolgens formuleert het panel een gewogen en gemotiveerd oordeel over het bijbehorende onderwerp en tot slot over de kwaliteit van de opleiding als geheel. Ook deze oordelen worden gegeven op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende. Het beoordelingskader bevat de volgende onderwerpen en facetten. Het beoordelingskader bevat de hierna beschreven onderwerpen en facetten. Sommige facetten (1.1, 1.2 en 2.6) zijn optioneel en moeten alleen in specifieke gevallen getoetst worden.

De facetten 1.1 en 1.2 worden alleen beoordeeld indien de beoogde leerresultaten van de opleiding niet louter diegene zijn die de erkende onderwijskwalificatie voorschrijft. De instelling dient in het informatiedossier aan te geven bij welke erkende onderwijskwalificatie van niveau 5 de opleiding aansluit. De beoordelingscommissie zal eerst vaststellen of de opleiding inderdaad ten minste alle competenties nastreeft die zijn vervat in de onderwijskwalificatie waartoe de opleiding leidt. Als de instelling daarnaast een eigen invulling geeft aan die competenties of een aanvulling daarbij formuleert, zal de commissie een oordeel formuleren over de facetten 1.1 en 1.2.

Het facet 2.6 wordt alleen beoordeeld wanneer de HBO₅-opleiding inhoudelijk aansluit bij een of meer aanvullende opleidingen (bijv. een prof. bacheloropleiding). Daarbinnen kunnen verkorte of aangepaste trajecten worden georganiseerd voor afgestudeerden van die HBO₅-opleiding.

1. Beoogde leerresultaten

1.1 Domeinspecifieke eisen

In zoverre de beoogde leerresultaten van de opleiding afwijken van de erkende onderwijskwalificatie, sluiten ze aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

1.2 Niveau

In zoverre de beoogde leerresultaten van de opleiding afwijken van de erkende onderwijskwalificatie, weerspiegelen zij niveaudeSCRIPTOR 5 in de Vlaamse kwalificatiestructuur en sluiten op die manier aan bij de 'descriptors of the qualification framework for the European Higher Education Area for the short cycle'⁵.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

Totaaloordeel beoogde leerresultaten:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

2. Programma

2.1 Professionele gerichtheid

Het programma maakt gebruik van actuele vakliteratuur en aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal.

Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied / de discipline.

Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

2.2 Relatie tussen beoogde leerresultaten en programma

De inhoud van het programma, het didactische concept en de werkvormen weerspiegelen de te bereiken leerresultaten van de opleiding.

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in de leerdoelen van de onderdelen van het programma.

Het programma bevat een relevant (kwalitatief en kwantitatief) aandeel werkplekleren.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

2.3 Samenhang programma

Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend studieprogramma.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

⁵ Zie bijlage 1 en 2.

2.4 Instroom

Het programma sluit op een flexibele wijze qua inhoud, vorm en organisatie aan op het profiel van de instromende studenten.

De opleiding wijst trajecten aan om in te stromen en hanteert die op een adequate wijze. De opleiding biedt adequate verkorte trajecten aan op basis van EVC en EVK.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

2.5 Studieomvang

De omvang van het programma bedraagt 90 tot 120 studiepunten en de duur bedraagt ten minste twee kalenderjaren.

De studiebelasting sluit aan bij de normen, vastgesteld krachtens decreet: een studiepoint bedraagt ten minste 25 en ten hoogste 30 uren voorgeschreven onderwijs-, leer- en toetsactiviteiten.

2.6 Uitstroom naar andere opleidingen

Het programma is in afstemming met mogelijke verkorte of aangepaste trajecten in aansluitende opleidingen van het hoger (beroeps)onderwijs.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

Totaaloordeel programma:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

3. Inzet van personeel

3.1 Kwaliteit personeel

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

3.2 Kwantiteit personeel

Er wordt voldoende personeel beschikbaar gesteld voor de opleiding.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

Totaaloordeel inzet van personeel:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

4. Voorzieningen

4.1 Materiële voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

4.2 Studiebegeleiding en informatievoorziening

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op studievoortgang.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

Totaaloordeel voorzieningen:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

5. Interne kwaliteitszorg

5.1 Kwaliteitssysteem

Er is voorzien in een systeem van interne kwaliteitszorg, waarbij mede aan de hand van toetsbare streefdoelen en periodieke evaluaties verbetermaatregelen worden getroffen.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

5.2 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Bij de interne kwaliteitszorg worden medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

Totaaloordeel interne kwaliteitszorg:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

6. Toetsing

6.1 Toetsbeleid

Het toetsbeleid is erop gericht dat de toetsing en de beoordeling valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk zijn.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

6.2 Afsluitende toetsing

De afsluitende vormen van toetsing weerspiegelen de beoogde leerresultaten.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

Totaaloordeel toetsing:

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

7. Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

7.1 Afstudeergarantie

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

7.2 Financiële voorzieningen

De instelling stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Oordeel: Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

8. Algemene conclusie

De kwaliteit van de opleiding is

Onvoldoende, voldoende. (Gewogen en gemotiveerd.)

3.2.3 Definities voor de beoordeling

Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de onderwerpen en facetten als op de scores van de opleiding in totaal.

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een HBO₅-opleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.

3.3 Samenstelling van het beoordelingspanel

Het is van belang dat het beoordelingspanel op een dusdanige manier wordt samengesteld dat een zinvolle discussie tussen 'peers' kan ontstaan, waarbij het panel voldoende onafhankelijk is. De NVAO stelt de panels samen voor de beoordeling van nieuwe HBO₅-opleidingen.

Aan het beoordelingspanel worden de volgende eisen gesteld:

1. het panel bestaat uit ten minste drie leden: ten minste twee gezaghebbende domeindeskundigen en een student;
2. het panel beschikt over de volgende deskundigheid:
 - a. deskundigheid ten aanzien van nationale en internationale ontwikkelingen in het vakgebied,
 - b. werkvelddeskundigheid in het voor de opleiding relevante beroepenveld,
 - c. ervaring met het geven en ontwikkelen van onderwijs op het HBO₅-niveau (eventueel het professionele bachelorniveau) en deskundigheid ten aanzien van de door de opleiding gehanteerde onderwijsvorm(en)⁶,
 - d. visitatie- of auditdeskundigheid;
3. het panel is onafhankelijk (de leden hebben ten minste vijf jaar geen banden gehad met de instelling waartoe de opleiding behoort).

Het beoordelingspanel wordt begeleid door een procescoördinator van de NVAO, eventueel aangevuld met een onafhankelijke secretaris.

3.4 Beoordelingsproces

3.4.1 Informatiedossier

De opleiding presenteert ten behoeve van de beoordeling door het panel een informatiedossier over de opleiding. Het informatiedossier dient de onderwerpen en facetten van het beoordelingskader voor nieuwe HBO₅-opleidingen te volgen. De opleiding wordt gepositioneerd ten opzichte van bestaande (en nieuwe) opleidingen in binnen- en

⁶ Hieronder worden bijvoorbeeld afstandsonderwijs, werkplekleren, flexibel onderwijs of competentiegericht onderwijs verstaan.

buitenland. Het informatiedossier is een op zichzelf staand document, dat zelfstandig te lezen is.

Het informatiedossier is bij uitstek het handvat om docenten en 'peers' te laten spreken over de inhoud en de kwaliteit van de opleiding. Het moet een document zijn waaraan de belanghebbenden zich hebben gecommitteerd.

Het beoordelingskader biedt de mogelijkheid voor een gesprek over de ambities van de opleiding. Wat zijn de keuzes voor de toekomst, waar wil de opleiding heen? Om een dergelijk gesprek te kunnen voeren, wordt van het beoordelingspanel verwacht dat het ook in staat is met de opleiding over haar toekomstplannen te reflecteren.

De omvang van het informatiedossier is maximaal 30 pagina's, exclusief bijlagen.

3.4.2 *Verplichte bijlagen bij het informatiedossier*

Het informatiedossier bevat de volgende verplichte bijlagen.

1. beoogde leerresultaten van de opleiding (met verwijzing naar de goedgekeurde onderwijskwalificatie);
2. eventueel samenwerkingsovereenkomst(en) met andere instellingen (van verschillend onderwijsniveau) of verslagen van inhoudelijk overleg over de aansluiting van de opleidingen die getuigen van de inspanning om tot een overeenkomst te komen ("inspanningsverplichting");
3. wanneer de opleiding inhoudelijk aansluit bij een opleiding van een hoger niveau: een voorstel van mogelijke verkorte of aangepaste trajecten in die aansluitende opleidingen of een vergelijkend overzicht van beoogde leerresultaten;
4. schematisch overzicht van het totale programma;
5. inhoudsbeschrijving van de onderdelen van het programma voor ten minste de eerste helft van de opleiding, met vermelding van leerresultaten, leerdoelen, werkvorm(en), wijze van toetsing, voorgeschreven literatuur, docent(en) en studiepunten;
6. ECTS-fiches (indien ingeschaalde beroepskwalificatie voorhanden is);
7. literatuurlijst (verplicht / aanbevolen);
8. onderwijs- en examenregeling (OER), centrumreglement of schoolreglement;
9. overzicht van het in te zetten personeel met naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid.

3.4.3 *Verplicht locatiebezoek*

Het beoordelingspanel vormt een voorlopig oordeel over de opleiding op grond van de bestudering van het informatiedossier. Dit voorlopige oordeel wordt geverifieerd en gecompliceerd tijdens een locatiebezoek.

Het locatiebezoek duurt in principe een dag. Het beoordelingspanel spreekt dan in de regel met het opleidingsmanagement, de opleidingscommissie (of een soortgelijke werkgroep), docenten en vertegenwoordigers van het beroepenveld. De delegaties van de opleiding bestaan uit ongeveer zes personen. Aan het einde van het locatiebezoek koppelt de voorzitter van het beoordelingspanel het algemene oordeel en de onderliggende overwegingen op beknopte wijze terug aan de opleiding.

De precieze omvang van het toelichtende gesprek en het visitatiebezoek, de mogelijke clustering van de gespreksdeelnemers en de verdere inrichting van de gesprekken worden bepaald in overleg tussen de contactpersoon van de instelling en de NVAO.

3.4.4 *Ter inzage liggende documenten*

Tijdens het locatiebezoek liggen de volgende documenten ter inzage.

1. kwaliteitszorgplan;
2. verslagen van essentieel overleg in relevante commissies / organen;
3. handboeken en overig studiemateriaal.

3.4.5 *Beoordelingsrapport*

De secretaris van het beoordelingspanel stelt een beoordelingsrapport op. Het rapport heeft als voornaamste inhoud de oordelen van het panel op de onderwerpen en facetten. Het panel geeft daarbij een onderbouwing op basis van het informatiedossier van de opleiding en de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding. In het rapport zijn aansprekende en representatieve voorbeelden opgenomen.

Het beoordelingsrapport wordt voorafgegaan door een samenvattend oordeel over de kwaliteit van de opleiding van maximaal twee pagina's. Indien er verbeteracties mogelijk zijn, dan neemt het panel in een aparte paragraaf aanbevelingen op. Verder bevat het rapport de basisgegevens over de opleiding (zie paragraaf 3.2.1), een scoretabel met de paneloordelen, informatie over de datum / data van het locatiebezoek, de namen van de gespreksdeelnemers, een overzicht van het bestudeerde materiaal en de onafhankelijkheidsverklaringen van de panelleden (en de secretaris).

De NVAO stuurt het beoordelingsrapport aan het bestuur van de instelling, nadat alle panelleden hebben ingestemd met de inhoud van het rapport. De instelling krijgt de gelegenheid om te reageren op feitelijke onjuistheden in het rapport, waarna de voorzitter van het panel het rapport definitief vaststelt. Het rapport wordt ondertekend door de voorzitter en de secretaris van het panel.

3.5 **NVAO-besluitvorming**

De NVAO kan twee mogelijke besluiten nemen: een positief oordeel of een negatief oordeel.

Bijlage1: 'Descriptors of the qualification framework for the European Higher Education Area for the short cycle'

Kennis en inzicht	heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied waarbij wordt voortgebouwd op het secundair onderwijs, functioneert doorgaans op het niveau van gevorderde leerboeken, heeft een kennisondergrond voor een beroepenveld of een beroep, voor persoonlijke ontwikkeling en voor verdere studie om de eerste cyclus (bachelor) af te ronden;
Toepassen kennis en inzicht	is in staat om kennis en inzicht in beroepsmatige contexten toe te passen;
Oordeelsvorming	heeft de vaardigheid om gegevens te identificeren en te gebruiken, teneinde een respons te bepalen met betrekking tot duidelijk gedefinieerde, concrete en abstracte problemen;
Communicatie	kan communiceren met gelijken, leidinggevend en cliënten over begrip, vaardigheden en werkzaamheden;
Leervaardigheden	bezit de leervaardigheden om een vervolgopleiding die een zekere mate van autonomie vraagt, aan te gaan.

Bijlage 2: NiveaudeSCRIPTOR 5 in de Vlaamse kwalificatiestructuur

Niveau	NiveaudeSCRIPTORelementen	
	Kennis Vaardigheden	Context Autonomie Verantwoordelijkheid
5	<ul style="list-style-type: none"> - de informatie uit een specifiek domein met concrete en abstracte gegevens uitbreiden of met ontbrekende gegevens aanvullen; begrippenkaders hanteren; zich bewust zijn van de reikwijdte van de domeinspecifieke kennis - geïntegreerde cognitieve en motorische vaardigheden toepassen - kennis transfereren en procedures flexibel en inventief aanwenden voor het uitvoeren van taken en voor het strategisch oplossen van concrete en abstracte problemen 	<ul style="list-style-type: none"> - handelen in een reeks van nieuwe, complexe contexten - autonoom functioneren met initiatief - verantwoordelijkheid opnemen voor het bereiken van persoonlijke resultaten en voor het stimuleren van collectieve resultaten

Uit: Artikel 6 van het Decreet betreffende de kwalificatiestructuur (goedgekeurd op 30 april 2009).